

DATOS IDENTIFICATIVOS

Arte: Arte e modernidade

Materia	Arte: Arte e modernidade			
Código	P01G010V01401			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Historia, arte e xeografía Pintura			
Coordinador/a	Cendan Caaveiro, Marina Susana			
Profesorado	Cendan Caaveiro, Marina Susana Rodríguez Caldas, Maria del Mar			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código	
A1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte
A2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural
A4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade
A5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
A6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
A8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo
A9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística
A21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.
A36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística
A37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística
B1	Capacidade de xestión da información.
B2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo
B3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese
B5	Capacidade de traballar autonomamente.
B6	Capacidade de traballar en equipo.
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecemento dos conceptos básicos da Historia da Arte.	A1 A8	B1

Coñecemento dos diferentes conceptos de modernidade e vangarda.	A1	
	A8	
Coñecemento dos períodos artísticos máis importantes e a súa evolución.	A2	
	A4	
Coñecemento dos movementos artísticos fundamentais da modernidade e a vangarda.	A2	
	A8	
Capacidade para a toma de decisións sobre a función que se lle asigna ao patrimonio e á súa posta en valor e uso público.	A6	B3
Coñecemento da arte galega no seu contexto histórico.	A1	B13
	A2	
	A8	
Coñecemento da arte galega no contexto da modernidade e a vangarda.	A2	
	A8	
Coñecemento e posta en valor do noso patrimonio museístico e arquitectónico.	A9	B5
Capacidade para comprender a obra de arte no seu contexto histórico cultural.	A1	B13
	A2	
	A4	
Coñecemento das relacións entre o período moderno e a arte contemporánea.	A1	
	A2	
Coñecer a programación e as liñas expositivas das institucións museísticas máis relevantes de dentro e fóra de Galicia.	A2	B6
Capacidade para comprender a obra de arte como manifestación cultural do seu tempo.	A37	
Coñecemento da evolución do pensamento e os métodos historiográficos.	A1	
	A2	
Capacidade de recoñecer os antecedentes históricos de obras e movementos artísticos.	A1	
	A2	
	A37	
Capacidade para comprender a obra de arte no contexto da sociedade moderna.	A1	
	A21	
Capacidade para comprender a arte galega no seu contexto cultural.	A37	
Capacidade de entender a evolución da arte contemporánea desde a modernidade.	A1	
	A5	
	A21	
Habilidade para contextualizar historicamente a obra de arte.	A36	B1
	A37	
Capacidade de relacionar a produción artística actual coas súas orixes na modernidade.	A2	
	A5	
	A21	
Habilidade para contextualizar historicamente a arte galega.	A37	
Habilidade para contextualizar a arte galega moderna e de vangarda.	A2	
	A8	
Habilidade para recoñecer as diferentes escolas interpretativas da historiografía artística.	A1	B1
		B2
Habilidade para recoñecer os diferentes movementos artísticos modernos e de vangarda.	A1	B1
	A2	B2
Habilidade no establecemento de liñas de influencia diacrónicas.	A1	B1
	A2	B2

Contidos

Tema	
1ª SEMANA. PRESENTACIÓN DA ASIGNATURA. Exposición do profesor do plan global da asignatura: Obxectivos, contidos, competencias a adquirir, metodoloxía, exercicios e actividades, datas de entregas, sistema de avaliación e criterios. Presentación da bibliografía xeral do curso.	1ª SEMANA. Exercicio 1: O valor do multidisciplinar. Reflexión sobre a creatividade contemporánea
2ª SEMANA. TEMAS 1 e 2: A Subxectividade Romántica. Os inicios da arte contemporánea Realismo e Revolución Industrial Impresionismo e Posimpresionismo.	2ª SEMANA. SUBTEMAS 1 e 2: O tránsito da obxectividade Neoclásica á subxectividade Romántica Intensificación das ideas sobre creatividade, orixinalidade, individualidade... A nova situación da arte e o artista A paisaxe como expresión da subxectividade e o sublime Connotacións éticas e de compromiso do Realismo Novedades formais e lumínicas no Impresionismo e Posimpresionismo.

3ª SEMANA. TEMA 3: Laberinto de movementos no tránsito de século. A Sezession Vienesa	3ª SEMANA. SUBTEMAS 3: O inicio dos movementos anti-arte O Taller Vienés: a obra de arte total Gustav Klimt, Emilie Flöge e os Movementos da Reforma Mariano Fortuny i Madrazo
4ª SEMANA. VIAXE A ARCO. Con motivo da viaxe a ARCO a Facultade pon un servizo de autobuses gratuito para o alumnado. Para o máximo aproveitamento da viaxe, dende a asignatura ARTE E MODERNIDADE propoñemos un exercicio relacionado coa visita a exposicións temporais que coinciden co desenvolvemento da Feira. A estruturación do exercicio dependerá da oferta expositiva e detallarase con precisión a cada grupo na clase anterior.	4ª SEMANA. Exercicio viaxe a ARCO (detallarse na clase da semana anterior)
5ª SEMANA TEMA 4: A idea de vangarda como futuro ideal Os Movementos fríos e as revolucións no dominio da forma: Cubismo Sonia Delaunay: arte e vida A provocación futurista.	5ª SEMANA SUBTEMA 4: O valor do primitivo O collague cubista Novas concepcións espaciais Nas marxes da modernidade: multidisciplinaridade e experimentación Novos roles de artista e provocación (lectura de textos futuristas) O valor da provocación como parte do proceso creativo (F.T. Marinetti)
6ª SEMANA TEMA 5: Os Movementos cálidos e as revolucións da cor Fauvismo: Salón de Outono de 1905 Matisse Expresionismo e precursores: Munch e Ensor Alemaña: Teóricos e centros de incidencia "El Puente": Kirchner e Nolde "El Jinete Azul": Kandinsky e Marc.	6ª SEMANA SUBTEMA 5: A importancia da cor no Fauvismo Matisse: pintar coas tesoiras A subxectividade Expresionista Kandinsky: teoría e práctica O nacemento da abstracción.
7ª SEMANA. TEMA 6: Vangardas rusas e utopía Constructivismo e Rayonismo Arte e vida na Rusia revolucionaria: Rodchenko, Popova e Estepanova Diaghilev e os Ballets Rusos (1909-1929)	7ª SEMANA SUBTEMA 6: Malevich e o Realismo pictórico Tatlin: o artista como constructor Deseño gráfico, arte da propaganda e vida cotiá Camiño da indiferenciación sexual: Popova e Estepanova A fotografía como arte.
8ª SEMANA SAÍDA DE ESTUDOS. Visita dunha exposición temporal por determinar. O contexto dunha Facultade de BBAA, atenta ao que artísticamente sucede ao seu arredor, obríganos a manter unha programación flexible para non desaproveitar o marco de reflexión e análise que proporciona a visita de exposicións fundamenais durante o período académico.	8ª SEMANA EVALUACIÓN E OBXECTIVOS. A saída de estudos ten un carácter obrigatorio, rexistrándose mediante un listado de firmas a asistencia dos alumnos. Asimesmo, o profesor valorará a necesidade de realizar un exercicio relacionado coa visita ou a impartición dunha clase específica para profundizar nos contidos da mesma. Todos os detalles relacionados aclararanse na clase da semana anterior.
9ª SEMANA TEMAS 7 e 8: Utopía e Racionalismo estético: Holanda e Neoplasticismo Piet Mondrian e Theo van Doesburg Arquitectura e deseño como expresión do racionalismo Bauhaus: utopía funcional e transformación social O legado pedagóxico da Escola.	9ª SEMANA SUBTEMAS 7 e 8: A arte total de "De Stijl" Abstracción radical: Mondrian e Doesbrug Os interiores abstractos: a confluencia da arte e a arquitectura Bauhaus: a fusión da arte e a artesanía Johannes Itten: utopía e practicidade O profesorado da Bauhaus Deseño Bauhaus Oskar Schlemmer: O Ballet Triádico Memoria e esquecemento: as mulleres na Bauhaus.
10ª SEMANA TEMAS 9 e 10: Dada e os porqués da súa importancia Os centros do Dadaísmo internacional: Suíza, Alemaña e Nueva York Marcel Duchamp e a súa inagotable estela Surrealismo: del automatismo al onirismo O surrealismo en Galicia O retorno á orde artístico de entreguerras (1919-1930)	10ª SEMANA SUBTEMAS 9 e 10: O Cabaret Voltaire Tristan Tzara e o azar Hans Arp e a pintura Dada Arte e política: John Heartfield e a fotomontaxe Un caso especial: Hannah Höch O artista como mecánico: Raoul Hausmann Duchamp: a arte e o seu contexto Dadaí Mulleres artistas: Meret Oppenheim, Leonora Carrington, Dorothea Tanning, Lee Miller, Dora Maar, Claude Cahun Surrealismo e moda.
11ª SEMANA TEMA 11: O traslado da capitalidade artística de París a Nueva York Expresionismo Abstracto Americano Art of this Century: Peggy Guggenheim A linguaxe da abstracción en Europa O caso español: El Paso e Dau al Set.	11ª SEMANA SUBTEMA 11: Contexto social, político e cultural da arte "made in América" Clement Greenberg e a pintura xenuína Arte e fama: Jack "The Dripper" Análise de individualidades O Informalismo europeo: Michael Tapié Dubuffet e a Art Brut O caso italiano: Lucio Fontana A abstracción en España no seu contexto: análise dos seus principais representantes.

12ª SEMANA TEMA 12: Transformacións no tránsito dos anos 50/60 A nova conciencia cultural Pop Art: unha arte para a "mid cult" Os modelos británicos e norteamericanos O caso español: Equipo Crónica e Eduardo Arroyo Arte Cinético e Op Art.	12ª SEMANA SUBTEMA 12: A bonanza do sistema capitalista: The American way of Life (contexto socio-cultural) O auxe da hiperrealidad televisiva Principales novedades estilísticas do Pop Art Artistas de transición: Robert Rauschenberg e Jasper Johns Andy Warhol e a Factory A plenitude do Pop: Lichtenstein, Wesselman, Rosenquist, Ruscha, Segal Pops periféricos.
13ª SEMANA TEMA 13: As reconsideracións do obxecto e os sistemas de acumulación: Cesar, Arman, Tinguely Yves Klein: O Novo Realismo Francés Piero Manzoni: O nacemento da ironía posmoderna.	13ª SEMANA SUBTEMA 13: Pierre Restany e o manifesto do Novo Realismo Francés O desperdicio: compromiso e utopía Experimentos Neo-dadaístas: a recuperación do legado de Duchamp Klein e a sensibilidade pictórica inmaterial A reinención da pintura: antropometrías, disparos, rasgaduras...
14ª SEMANA TEMA 14: A Arte Povera A Arte Conceptual: antecedentes O Conceptual Lingüístico Conceptualismos hoxe.	14ª SEMANA SUBTEMA 14: Arte Povera: Contexto socio-político Germano Celan: "Arte Povera e im Spazio": Modelos expositivos que marcan tendencia Análise das principais individualidades Povera: Anselmo, Kounellis, Merz, Penone, Pistoletto... O rastro Povera na arte contemporánea Conceptualismos fundamentais e periféricos.
15ª SEMANA TEMAS 15 e 16: Abstracción Post-pictórica "Menos é máis": Arte Mínimal e as estruturas primarias da arte Os modelos: Carl Andre, Dan Flavin, Donald Judd, Sol LeWitt, Robert Ryman Accionismo Vienés Body Art Land Art.	15ª SEMANA SUBTEMAS 15 E 16: O rexurdimento de Clement Greenberg Outros Minimalismos nos 90 A paisaxe como soporte artístico Robert Smithson e os "no-lugares" Outros modelos corporales-performativos Feminismo e Body Art O internacionalismo de Fluxus Joseph Beuys: "cada home un artista".

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	5	10	15
Sesión maxistral	5	10	15
Saídas de estudo/prácticas de campo	24	48	72
Probas de resposta curta	48	0	48

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentacións/exposicións	Fomentar a capacidade do alumno para expresarse en público articulando un discurso coherente e con contidos
Sesión maxistral	Desenvolvemento teórico dos contidos da materia
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visita a exposicións como complemento das clases

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	HORARIO DE TITORÍAS: Xoves de 12 a 14 horas e de 18 a 20 horas *Ademais dos horarios de titorías os alumnos poden aproveitar as horas das clases prácticas para expoñerlle as súas dúbidas ao profesor.
Sesión maxistral	HORARIO DE TITORÍAS: Xoves de 12 a 14 horas e de 18 a 20 horas *Ademais dos horarios de titorías os alumnos poden aproveitar as horas das clases prácticas para expoñerlle as súas dúbidas ao profesor.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	Presentación e exposición oral dos exercicios que se propoñan no trancurso das clases	10
Sesión maxistral	Valoración da asistencia á clase	10
Saídas de estudo/prácticas de campo	Valoración da asistencia ás saídas de estudo que se propoñan	10
Probas de resposta curta	Realización dunha proba final ao remate do cuadrimestre	70

Outros comentarios sobre a Avaliación

Arte e Modernidade é unha asignatura compartida entre dúas profesoras: Susana Cendán (90%) e Mar Rodríguez Caldas

(10%)

A **metodoloxía** da asignatura modúlase en clases teórico/prácticas. As **CLASES TEÓRICAS** (2 horas á semana) consisten na exposición oral dunha serie de nocións e coñecementos científicos apoiados en soportes audiovisuais cuxo obxectivo persigue que o alumno acade puntos de vista propios e globalizadores sobre os contidos da materia. As introduccións teóricas inician ao alumno no territorio da Historia da Arte de xeito gradual e ordenado. Os **apuntes de clase**, tomados como unha reflexión en torno aos contidos do temario, só serán realmente efectivos si se complementan coas referencias bibliográficas descritas no programa.

A asistencia às clases teóricas é un requisito imprescindible para a correcta aprehensión dos contidos do programa. Prégase a máxima puntualidade.

As **CLASES PRÁCTICAS** compartimentanse en cinco grupos ou seminarios de traballo (P1, P2, P3, P4 e P5) de unha hora de duración cada un. As **clases prácticas** amplían e profundizan nos contidos teóricos da asignatura, permitindo desenvolver análises máis detidas sobre problemáticas concretas así como unha participación real e eficaz do alumno. Os **contidos** das clases prácticas consisten en lecturas e análises de textos, visualización de documentais, exercicios, debates, comentarios de visitas expositivas, etc., relacionados cos contidos da asignatura. Prégase a máxima puntualidade.

As horas de traballo autónomo do alumno. O modelo educativo do EEES (Espacio Europeo de Educación Superior) aboga por metodoloxías docentes orientadas a favorecer a aprendizaxe activa do estudante, a súa implicación e autonomía. A aprendizaxe non comeza e remata na aula. O alumno, como protagonista do seu proceso de aprendizaxe, debe asumir o novo papel de actor principal e actuar consecuentemente, tanto dentro como fora da aula: **a súa formación depende en gran medida do traballo que realiza fora da aula**. Así o contempla o sistema de transferencia de créditos ECTS.

A **avaliación** da asignatura **Arte e Modernidade** conxuga, en definitiva, as dúas opcións que se detallan a continuación:

1. Unha **evaluación continuada** baseada no control semanal dos exercicios e actividades propostas aos grupos de traballo no seu correspondente seminario. A pertenza a un grupo de traballo é inamovible. Non se valorará a realización de exercicios fora do grupo de traballo correspondente. Si o seguimento do traballo é discontinuo non poderá ser valorado e será calificado como non presentado.

Terase en conta a **puntualidade** das entregas dos exercicios nas datas concretas. A falta de puntualidade nas entregas valorarase negativamente.

A **avaliación continuada** implica en termos de cualificación un **30% do valor da asignatura**.

2. Unha **avaliación final** formalizada nunha **proba de exame** de carácter sumatorio ao final do cuatrimestre, e cuxo valor supón un **70% do total da asignatura**. A aplicación da presente proba permítelle ao profesor analizar resultados e obter valoracións concretas do aprehendido polo alumno ao longo do cuatrimestre.

A **proba de exame** consiste en cinco preguntas (cada unha das cales vale un máximo de 2 puntos) das que se valorará o seguinte:

. A alusión ao contexto, referentes e aportacións da peza/linguaxe ou artista proposto. Analizar unha imaxe non significa describir literalmente o que aparece en pantalla, senón proporcionar análises críticos en función do estudado.

. O espazo de escritura debe limitarse ás liñas de puntos da proba en papel que entrega o profesor a cada alumno o día do exame. Recoméndase aos alumnos proveerse de folios para realizar borradores previos á redacción final.

. Apreciarase a boa redacción, a correcta denominación de estilos e artistas, así como a precisión ortográfica.

. Pregase asimesmo puntualidade e boa letra.

DATAS DE EXAME:

Convocatoria de xuño: Venres 31 de maio

GRUPOS P1, P2 e P3 de 10 a 12 horas

GRUPOS P3 e P4 de 16 a 18 horas

Convocatoria de xullo: Luns 8 xullo de 12 a 14 horas (Todos os grupos)

Bibliografía. Fontes de información

- ARGAN, G.C., **El arte moderno (1771-1979)**, Fernando Torres,
- ASHTON, D., **La escuela de Nueva York**, Cátedra,
- BOZAL, V., (ed), **Historia de las ideas estéticas y de las teorías artísticas contemporáneas, Vol I y II**, La Balsa de la Medusa,
- BÜRGUER, P., **Teoría de la vanguardia**, Paidós,
- CAWS, M.A., **Surrealismo**, Phaidon,
- CIRLOT, L., (ed), **Primeras vanguardias artísticas. Textos y documentos**, Parsifal Ediciones,
- CHRISTOV-BAKARGIEV, C., **Arte Póvera**, Phaidon,
- FAHR-BECKER, G., **El modernismo**, Könemann,
- FOUCAULT, M., **Esto no es una pipa. Ensayo sobre Magritte**, Anagrama,
- GOLDBERG, M., **Performance Art. Desde el futurismo hasta el presente**, Destino,
- GUASCH, A.M., **El arte del siglo XX en sus exposiciones (1945-1995)**, Ed del Serbal,
- GUASCH, A.M., **El arte último del siglo XX. Del posminimalismo a lo multicultural**, Alianza Forma,
- HONOUR, H., **El Romanticismo**, Alianza Ed,
- JONES, A.; WARR, T., **El cuerpo del artista**, Ed Phaidon,
- KASTNER, J.; WALLIS, B., **Land and environmental art**, Phaidon,
- KRAUSS, R., **La originalidad de la vanguardia y otros mitos modernos**, Alianza Forma,
- LIPPARD, L., **El Pop Art**, Destino,
- LIPPARD, L., **Seis años de desmaterialización del objeto artístico (1996-1972)**, Akal,
- LYOTARD, J.F., **La condición posmoderna**, Cátedra,
- MARCHAN FIZ, S., **Las vanguardias históricas y sus sombras. Summa Artis, Vol. XXXIX**, Espasa-Calpe,
- MARCHAN FIZ, S., **Del arte objetual al arte del concepto (1960-1974) Epílogo sobre la sensibilidad posmoderna**, Akal,
- MICHEL, M. DE, **Las vanguardias artísticas del siglo XX**, Alianza Ed,
- NOCHLIN, L., **El Realismo**, Alianza Ed,
- OSBORNE, P., **Arte conceptual**, Phaidon,
- POOL, P., **El Impresionismo**, Destino,
- RAQUEJO GRADO, T., **Land Art**, Nerea,
- REWALD, J., **El Postimpresionismo. De Vang Gogh a Gauguin**, Alianza Ed,
- RAMIREZ, J.A., (ed), **Historia del Arte, Vol. IV e V**, Alianza Ed,
- RAIREZ, J.A., **El arte de las vanguardias**, Anaya,
- SUBIRATS, E., **El final de las vanguardias**, Antrophos,
- SUREDA, J.; GUASCH, A.M., **La trama de lo moderno**, Akal,
- VVAA, **Escritos de arte de vanguardia (1900-1945)**, Turner,
- VVAA, **Arte desde 1900. Modernidad Antimodernidad Posmodernidad**, Akal,
- VVAA, **La modernidad a debate. El arte desde 1940**, Akal,
- VVAA, **Primitivismo, Cubismo y Abstracción. Los primeros años del siglo XX**, Akal,
- VVAA, **Realismo, Racionalismo y Surrealismo. El arte de entreguerras (1914-1945)**, Akal,

BIBLIOGRAFÍA XERAL

Somos conscientes de que o listado de propostas que se recomenda na BIBLIOGRAFÍA XERAL podería ser moito máis extenso. Tratamos de ser realistas e facer unha selección que poida ser abarcada polo alumno dentro do cuadrimestre e das horas asinadas á materia. Non obstante, non nos parece mal dotar ao alumno dun fondo bibliográfico a maiores que, aínda que non sexa utilizado no curso preceptivo, poida serlle de utilidade no futuro.

Tony Cragg >< Franz Xaver Messerschmidt Madrid, Outubro-Enero 2009.

CATÁLOGO. *Piet Mondrian*, Fundación Juan March, Madrid, 1982.

CATÁLOGO. *Robert y Sonia Delaunay (1905 - 1941)* Museo Thyssen Bornemisza, Madrid, Octubre 2002-Enero 2003.

CATÁLOGO. *Matisse: 1917 - 1941*, Museo Thyssen Bornemisza, Junio-Septiembre 2009.

CATÁLOGO. *La Bauhaus de fiesta (1919-1933)* Fundación La Caixa, Barcelona, 2005.

CATÁLOGO. *Oskar Schlemmer*, MNCARS, Madrid, 1996.

CATÁLOGO. *Arte de vanguardia rusa (1900-1935)* Auditorio de Galicia, Santiago de Compostela, 1992.

CATÁLOGO. *Vanguardia Rusa (1910-1930)* Museo y Colección Ludwig, Fundación Juan March, Madrid, 1985.

CATÁLOGO. *Vanguardias Rusas*, Museo Thyssen Bornemisza, Madrid, Febrero-Mayo 2006.

CATÁLOGO. *Rodchenko & Popova*, Tate Publishing, Febrero-Mayo 2009.

CATÁLOGO. *Malevitch*. Colección del Museo Estatal Ruso, San Petersburgo, Fundación Juan March, Madrid, 1993.

CATÁLOGO. *Dadá y Constructivismo*, MNCARS, Madrid, 1989.

CATÁLOGO. *Dada*. Centro de Arte Georges Pompidou, París, Mayo-Septiembre 2006.

CATÁLOGO. *The Art of Lee Miller*, Victoria and Albert Museum, Londres, Septiembre 2007- Enero 2008.

CATÁLOGO. *Claude Cahun*. Instituto Valenciano de Arte Moderno, Valencia, Noviembre 2001 - Enero 2002.

CATÁLOGO. *Maruja Mallo*, CGAC, Xunta de Galicia, Santiago de Compostela, 1993.

CATÁLOGO. *Frida Khalo*. Fundación Caixa Galicia, A Coruña, Octubre 2005 - Enero 2006.

CATÁLOGO. *Miró: Tierra*, Museo Thyssen Bornemisza, Madrid, Junio - Septiembre 2008.

CATÁLOGO. *Tapar para ver o El Ojo Vago*, Sala Rekalde, Bilbao, Marzo-Mayo 2011.

CATÁLOGO. *Les Réalismes (1919-1939)* Centro Georges Pompidou, París, 1980.

CATÁLOGO. *Mimesis. Realismos Modernos (1918-1945)* Museo Thyssen-Bornemisza, Madrid, Octubre 2005 - Enero 2006.

CATÁLOGO. *Modigliani y su tiempo*, Museo Thyssen Bornemisza, Madrid, Febrero- Mayo 2008.

CATÁLOGO. *Tamara de Lempicka*, Fundación Caixa Galicia, Casa das Artes, Vigo, Abril-Julio 2007.

CATÁLOGO. *Arte Abstracto Español*, Fundación Juan March, Madrid, 1983.

CATÁLOGO. *La Escuela de Nueva York*, MNCARS, Madrid, 1992.

CATÁLOGO. *Arnulf Rainer*, Centro Galego de Arte Contemporánea, Santiago de Compostela, 1996.

CATÁLOGO. *El Arte Pop*, MNCARS, Madrid, 1992.

CATÁLOGO. *El Pop español: Los años 60. El tiempo encontrado*, Museo de Arte Contemporáneo Esteban Vicente, Segovia, 2004

CATÁLOGO. *Andy Warhol: cine, vídeo y tv*, Fundación Antoni Tàpies, Barcelona, 2001.

CATÁLOGO. *Andy Warhol (1960-1986)* Fundación Joan Miró, Barcelona, CATÁLOGO. *Body and the East: from the 1960 to the present*, MOMA, N.Y., Julio-Septiembre 1998.

CATÁLOGO. *Joseph Beuys*, MNCARS, Madrid, Marzo-Junio, 1996.

CATÁLOGO. *Fluxus y Fluxfilms: 1962-2002*, MNCARS, Madrid, 2002 (Ciclo de Vídeo)

CATÁLOGO. *SKIN + BONES. Parallel Practices in Fashion and Architecture*, Embankment Galleries at Somerset House, Londres, Abril-Agosto, 2008.

CATÁLOGO. *Second Lives. Remixing the Ordinary*, Museum of Arts and Design, Nueva York, Septiembre 2008-Febrero 2009.

ALBERTH, SUSAN L., *Leonora Carrington. Surrealismo, alquimia y arte*, Ed Turner, Madrid, 2004.

BOCCIONI, U., *Estética y arte futuristas*, Ed El Acantilado, 2004.

BRANDSTÄTTER, C., *Klimt y la moda*, Ed Assouline, Madrid, 2004.

BRETON, A., *Manifiestos del surrealismo*, Ed Visor, Madrid, 2002.

CABANNE, P., *Conversaciones con Marcel Duchamp*, Ed Anagrama, Barcelona, 1984.

CARRINGTON, L., *Memorias de abajo*, Ediciones Siruela, Madrid, 2001.

CEZANNE, P., *Correspondencia*, Ed Visor, Madrid, 1991.

CISERI, I., *El Romanticismo (1780-1860) Nace una nueva sensibilidad*, Ed Electa, Barcelona, 2004.

DALÍ, S., *Diario de un genio*, Tusquets Editores, Barcelona, 1996.

FERRANT, A., *Todo se sigue pareciendo a algo. Escritos críticos y testimonios*, Ed Visor, Madrid, 1997.

FREUD, S., *Psicoanálisis del arte*, Alianza Ed, Madrid, 2001.

GIL, A., *Peggy Guggenheim. Confesiones de una adicta al arte*, Plaza y Janes, Barcelona, 2002.

HOCHMAN, E., *La Bauhaus: Crisol de la Modernidad*, Ed Paidós, Barcelona, 2002.

KANDINSKY, W., *De lo espiritual en el arte*, Ed Paidós, Barcelona, 1996.

LORD, J., *Retrato de Giacometti*, La Balsa de la Medusa, Madrid, 2002.

MATISSE, H., *Sobre arte*, Barral Editores, Barcelona, 1978.

NICOLÁS, M. del Mar, *Mariano Fortuny y Madrazo*. Entre la modernidad y la tradición, Ed Fundación Universitaria Española, Madrid, 2001.

PENROSE, R., *Picasso, su vida y su obra*, Arcos Vergara, Barcelona, 1981.

PONIATOWSKA, E., *Leonora*, Ed Seix Barral, Barcelona, 2011.

RAMIREZ, J.A., *Arte y Arquitectura en la época del capitalismo triunfante*, Ed Visor, Madrid, 1992.

RAMIREZ, J.A., *Duchamp. El amor y la muerte*, incluso, Ed Siruela, Madrid, 1993.

SÁNCHEZ CASTILLO, F., *Extranjeros*, Ed Artesobrepapel 9, Madrid, 2006.

SEMIN, D., *L'art Povera*, Centre Georges Pompidou, Paris, 1992.

TOMKINS, C., *Duchamp*, Ed Anagrama, Barcelona, 2006.

VAN GOGH, *Cartas a Theo*, Ed Labor, Barcelona, 1992.

WARHOL, A., *Mi filosofía de A a B y de B a A*, Tusquets Editores, Barcelona, 1993.

3. Documentación na web

Detallamos a continuación unha selección de **portais de artistas e institucións** relacionadas cos contidos da asignatura así como outros de uso frecuente que poden ser de utilidade:

ARTISTAS

<http://www.xoananleo.com/>

<http://www.banksy.co.uk/>

<http://www.barbarakruger.com/>

<http://www.chalayan.com/>

<http://www.chemamadoz.com/>

<http://www.christojeanneclaude.net/>

<http://www.cindysherman.com/>

<http://www.criticalgarden.com/>

<http://www.danielburen.com/>

<http://www.davidelfin.com/>

<http://www.erwinwurn.at/>

<http://www.gelitin.net/>

<http://www.greenguerrilla.org/>

<http://www.guerrillagardening.org/>

<http://www.guerrillagirls.com/>

<http://www.hayonstudio.com/>

<http://www.jeffkoons.com/>

<http://www.jennyholzer.com/>

<http://www.jeanpaulgaultier.com/>

<http://www.joanbrossa.org/>
<http://www.jorgebarbi.com/>
<http://www.komarandmelamid.org/>
<http://www.kozyndan.com/>
<http://www.kristofkintera.com/>
<http://www.littleartist.co.uk/>
<http://www.lynnaldrich.com/>
<http://www.markryden.com/>
<http://www.marinafilm.com/>
<http://www.maisonmartinmargiela.com/>
<http://www.mauriziocattelan.altervista.org/>
<http://www.nonobandera.com/>
<http://www.paulvillinski.com/>
<http://www.pietheineek.nl/>
<http://www.sophiecalles.net/>
<http://www.rijkeboer.com/>
<http://www.robbyrhodes.com/>
<http://www.soyeoncho.com/>
<http://www.starck.com/>
<http://www.stuarthaygarth.com/>
<http://www.subodhgupta.com/>
<http://www.takashimurakami.com/>
<http://www.ursfischer.com/>
<http://www.viktor-rolf.com/>
<http://www.yinkashonibarembé.com/>
<http://www.withgilbertandgeorge.com/>
<http://www.zilla.ch/>

INSTITUCIÓN

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Antropoloxía: Antropoloxía da arte/P01G010V01101
Historia: Historia da arte/P01G010V01202
Arte e contemporaneidade/P01G010V01601
Filosofía da arte/P01G010V01501
Arte e espazo social/P01G010V01901
Artes afíns/P01G010V01801

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Antropoloxía: Antropoloxía da arte/P01G010V01101
Historia: Historia da arte/P01G010V01202

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia: Historia da arte/P01G010V01202

Outros comentarios

A asignatura Arte e Modernidade é un dos pilares sobre os que se vertebra a ensinanza de Historia da Arte no actual plan de estudos de grao da Facultade de BBAA de Pontevedra. A asignatura estrutúrase nunha secuencia de quince bloques semanais para impartir nun cuatrimestre.

A especificidade do plan de estudos da Facultade conduciunos a realizar un proceso selectivo de temáticas que responde máis ben a unha idea de praxis -no ámbito cotián dos nosos alumnos- que a unha idea teórica de reconducción a través dunha Historia da Arte desvinculada da máxima complementariedad e interdisciplinariedad que caracteriza aos estudos de BBAA.

Iniciamos así un percorrido que comeza no século XIX, dentense esporádicamente nas linguaxes do tránsito ao novo século e de maneira intensiva na Modernidade, nas vangardas históricas do século XX, sen dubida o punto forte do programa.

Sobrevolaremos someramente o periodo artístico de entreguerras e concluiremos nas segundas vangardas dos anos 60, fundamentais para pechar un círculo no que se desmontan os patróns que rexiron a arte occidental durante séculos.

Sen dúbida cada unha destas temáticas requiriría un cuatrimestre completo, sen embargo debemos adaptarnos ás circunstancias e establecer unhas prioridades que levan aparelladas a omisión de determinados artistas e movementos.

Non obstante albergamos a convicción de que a riqueza dos diálogos e matices que se ofrecen, profundizando nos avances e reveses dos periodos a tratar, compensen aquelas partes da historia que quedan en elipsis.
